

1

Ontwerpers zitten nooit stil

Gedeelde passie voor stoelen

De betere ideeën ontkiemen spontaan. Dat is mijn ervaring na ruim twintig jaar samenwerken met ruimtelijk denkers. Een heerlijke omgeving waar de dagen zelden een vast pad bewandelen. Toch valt ook in onregelmatigheid op den duur regelmatig te ontdekken. Over de kringloop van het ontstaansproces van stoelen en de passie voor ontwerpen gaat deze bijdrage aan de stoelenestafette in ArchitectuurNL.

*Mariska van der Burgt
Initiator en voorzitter stichting Zetel*

Mijn persoonlijke passie voor de stoel heb ik omgezet in de oprichting van stichting Zetel in 2002. Zetel initieert, ontwikkelt en beheert oorspronkelijke stoelconcepten. In de loop der jaren groeide dit format uit tot een collectie in steeds wisselende samenstelling. Zetel beheert de stoelconcepten van de ontwerpers en exposeert in goed overleg de stoelen in projecten voor een breed publiek. Dit zijn zowel individuele bezoekers, liefhebbers en professionals als scholen en beroepsorganisaties. In haar projecten refereert Zetel soms aan het verleden, zoals met negen originele stoelen van Rietveld tussen 50 concepten uit de collectie van Zetel in Amersfoort¹ en met de recente publicatie 'Elke tijd zijn stoel!'² Een voorbeeld van een project gericht op de toekomst is 'Applaus voor de klapstoel'³ waarbij de nieuwste technieken voor

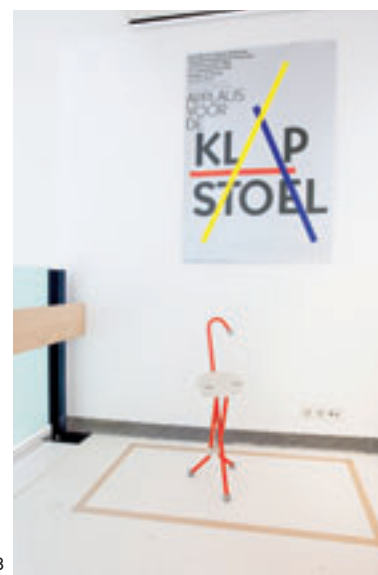
¹ De expositie 'Zetel in de Zonnehof' in 2006 in Amersfoort.

² 'Elke tijd zijn stoel', verscheen op 11 mei 2011, auteurs: Max van Rooy en Rob Driessen, ontwerp: Melle Hammer.

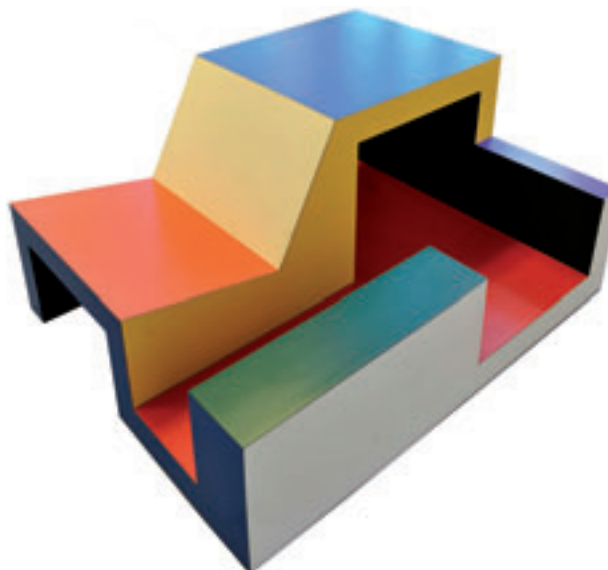
³ 'Applaus voor de Klapstoel' is gestart met een expositie in de Culturele Ambassade van het Lloyd hotel van 12 dec 2010 t/m 24 jan 2011.

2

3

4

5

6

7

- 1 Robin Bara, Geoflux, 2006 (in eigen beheer)
- 2 Yvon Visser, Jean (prototype)
- 3 Reizende expositie 'Applaus voor de Klapstoel' 2010-2011. Het affiche is ontworpen door Gielijn Escher.
- 4 Krijn de Koning, Stoel, 2002 (limited edition)
- 5 Chris Ruhe, Sahara kruk, 2003 (in eigen beheer)
- 6 Marion Regitko, 4S, 2005 (prototype)
- 7 Alexander Pelikan, Click rocking chair, 2011 (in eigen beheer)
- 8 De expositie 'Zetel in de Zonnehof' in 2006

klap- en vouwstoelen in beeld komen op steeds wisselende locaties. De meeste projecten gaan echter over de ontwerpers van deze tijd.

De ontwerpers leren wij kennen via projecten van Zetel, door aanbevelingen van anderen, doordat iemand op ons afstapt of – mijn favoriet – door een ontmoeting met een stoel of werk. Na een of twee gesprekken met bestuursleden of adviseurs komt een ontwerper met zijn stoel in de collectie van Zetel terecht. Er zijn drie groepen ontwerpers die mij persoonlijk sterk boeien, die wegen bewandelen waaruit zeer oorspronkelijke stoelen ontstaan en die ik in deze estafette wil benoemen.

Bij alle drie is beweging een belangrijk wapen. Beweging kun je als ontwerper zelf in gang zetten of opzoeken, door op pad te gaan. Het met open vizier beschouwen van de wereld om je heen maakt dat je als ontwerper details waarneemt die eigen zijn. Verwondering is vaak een belangrijke prikkel die gedachten in werking zet. Zo kan een sluitclip van een tas die al jaren over de schouder hangt, in een gedachteloos speels moment de inspiratie worden voor een stoel. Voor Alexander Pelikan ontstond er zo een concept waarin hij verschillende stoelen, een tafel en een schommelstoel ontwierp.

Het persoonlijke handschrift

Zetel begon met het uitnodigen van persoonlijk bekenden. Zes creatieve denkers waarvan ik het karakteristieke handschrift in hun werk bewonderde. Ik was nieuwsgierig en vroeg hen om een stoel te ontwerpen vanuit het eigen werkproces. Daarbij daagde ik de ontwerper uit tevens zelf de opdrachtgever te zijn. Dit proces verloopt niet altijd vanzelf. In gesprek blijven met de ontwerper gedurende het proces is erg belangrijk. Daarmee volg je als stichting de ontwerper en ondersteun je daar waar problemen ontstaan. De datum voor de eerste expositie werkt goed als deadline om de stoel op tijd af te hebben. Deze stoelen kun je omschrijven als ruimtelijke objecten, iconen van de tijdgeest. Niet altijd geschikt voor vermenigvuldiging maar o zo sterk als beeld en zeer representatief voor het werk van de maker. Ik noem hierbij de voorbeelden: Stoel van beeldend kunstenaar Krijn de Koning, Jean van Yvon Visser en

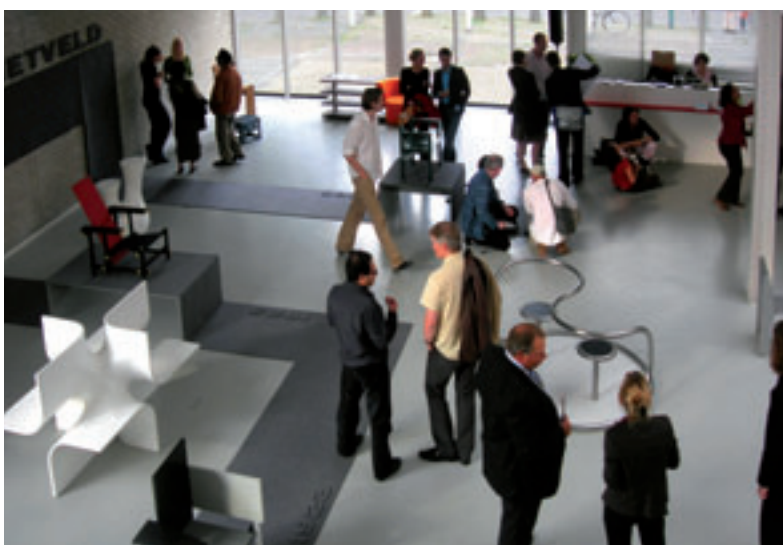
de vierzitter van de architect Marion Regitko. Er zijn inmiddels ruim 20 van dit type persoonlijke stoelen in de collectie waaronder veel ontwerpen van architecten.

Verkennen van nieuwe technieken.

Ontwerpers die deze manier van werken hanteren mogen zichzelf gerust erfgenamen van Gerrit Rietveld noemen. Rietveld is zijn leven lang bewust nieuwe materialen en technieken blijven onderzoeken. Een stoel ervan maken was voor hem de beste manier om iets nieuws te verkennen. Deze ontwerpers zie je zowel in de industriële vormgeving als in het ambacht. Wat eerst niet mogelijk was, kan vandaag de dag met de nieuwste technieken wel, zoals de gelijmde houten stoelen van Robin Bara en Chris Ruhe. Dat de ontwerpers vervolgens ook producenten weten te overtuigen van het gebruik van deze technieken kun je bijvoorbeeld zien in de stoelen van René Holten en Jacco Bregonje. Deze voorlopers in techniek worden vaak snel ingehaald door collega-ontwerpers die zich maar al te graag laten inspireren door deze vernieuwende ideeën. De meubelbeurs van Milaan is daar een belangrijk podium voor.

Werken vanuit een concept

Samenwerking is erg belangrijk bij het ontwikkelen van een stoel. De bedenker van het oorspronkelijke concept krijgt gewoonlijk de eer als de ontwerper

8

Zetel

18

ArchitectuurNL #04 / 2011

9

10

van de stoel. Het eindresultaat is echter voor het grootste deel het gevolg van teamwork. Deze manier van werken is in het Nederlandse klimaat van uitstekende academies goed ontwikkeld. Vaak zijn het vrienden, geliefden of studiegenoten die elkaar weten te motiveren, opzoeken, inspireren en samen nachtenlang doorzetten tot het resultaat daar is. Het is een mooie vorm van samenwerken die in het buitenland bekend werd onder de noemer Dutch Design.

Ik verwijs voor voorbeelden graag naar de ontwerpers die Zetel onlangs tijdens Art Amsterdam 2011 op het Zetel terras toonde, zoals Henk Stallinga, Khodi Feiz, Ineke Hans, Joep van Lieshout (AVL) en Wieki Somers.

Intermediair tussen ontwerpers en publiek

Ontwerpers vinden bij Zetel een podium om hun stoelen te laten zien. Het doorgeven van het inhoudelijk verhaal achter de ontwerpen levert voor een breed publiek inzage in de ideeën van deze tijd. Bewondering, verwondering en nieuwe prikkels voor inspiratie zijn de belangrijkste gevolgen van onze presentaties.

11

12

Helaas is het niet voor iedereen weggelegd om de stoelen die Zetel toont ook zelf aan te schaffen. Maatwerk en unica dragen immers een andere prijs dan de winkelprijzen van grote warenhuizen. Maar de aanschaf betekent wel het binnenhalen van een icoon in je eigen kamer die je vaak je hele leven koestert. Dat weten we dankzij de voorbeelden uit het verleden die op veilingen terechtkomen na het overlijden van de eerste eigenaar. Bijzondere stoelen die soms meer dan 50 jaar na aankoop voor het eerst publiek te zien zijn, komen daar regelmatig voor.

Stichting Zetel maakt bewust de keuze om zich te concentreren op de verspreiding van de ideeën van deze tijd, niet op de verkoop daarvan. Optreden als intermediair voor geïnteresseerden bij het leggen van contact, doen wij echter graag. Het zijn immers de ontwerpers zelf of hun producenten die naar onze mening het recht hebben op een financiële beloning voor het harde werken en de investering in het experiment.

De beloning voor Zetel is het enthousiasme van het publiek; liefhebbers, professionals, studenten, de jeugd. Iedereen is ervaringsdeskundige als het om stoelen gaat. Vandaar dat de exposities van Zetel waar de concepten van deze tijd een podium krijgen, door velen wordt gewaardeerd. Onze activiteiten zijn mogelijk dankzij de steun van een groep trouwe vrienden en sponsors die het belang van ons werk inzien. Als dank voor financiële en/of materiële steun hebben zij bij de stichting een streepje voor bij vragen of activiteiten. Niet alleen zien zij de stoelen als eerste maar er is tevens de gelegenheid om in gesprek te gaan met de ontwerpers. Om zich persoonlijk te laven aan deze onuitputtelijke bronnen van ideeën. En zo houdt de stichting zich, in een omgeving waar de markt van stoelen soms vluchtig is als een seizoen, al bijna 10 jaar in stand met het tonen en koesteren van hedendaagse, oorspronkelijke stoelconcepten en met een bijzondere stoelencollectie in ontwikkeling.

www.zetel.nl

13

15

14

- 9 Ineke Hans, Ahrend 380, 2011
(producent Ahrend)
- 10 Wieki Somers, Grasshopper, 2010
(producent Tectona)
- 11 Jacco Bregonje, Divina, 2003/10
(producent Felicerossi)
- 12 René Holten, Lage Lotus, 2007
(producent Artifort)
- 13 Henk Stallinga, Nieuwe Berlage, 2010
(in eigen beheer)
- 14 AVL (Atelier van Lieshout), Glyder, 2011
(producent Lensvelt)
- 15 Khodi Feiz, Gap, 2003/8
(producent Artifort)